

Tõe Sõnumid

6. aastakäik.

Tallinnas, 1922.

Nr. 3.

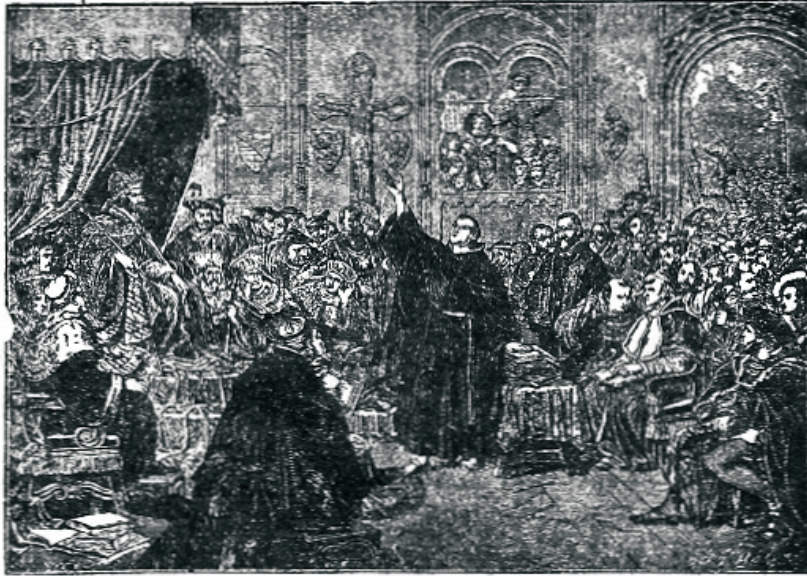
Õõitlus südame tunnistuse wabaduse eest.

Igal inimesel, kes usub taewa ja maa Loo- ja sisse, kelle ees tema oma tegude eest vastutaw on, on terawam südame tunnistus, kui neil, kes ainult oma kaasinimese ees wastutust tunnewad. Simejed peawad omale Jumala eeskirjad maksuaks kohe nii pea kui neid tutwustatakse Jumala tahtmise ilmutamisega. Praegu on kriitilisus maailmas Jumala sõna — piibel — nägemata Jumala tahtmise awaldajaks. Aga Jumala iseäralise ilmutusena on maksuad Jumala lümme kästu, mis tema ise rääkinud Siinai mäel ja oma sõrmega kivi sisse kirjutanud. 2. Mos. 32, 15. 16. Kris-

tus ütles, et need käfud igaweste kestawad on ja et neid, prohwetide ja apostlite sõnade järele, peab saama igale usklikule südamesse kirjutatud. Alates sellest iseäralisest Jumalailmutamisest Siinail ja Kristuse äcalunastamise tööst on elawa Jumala ja tema õiguste kuulutamisega wõitlus kuulutatud kõigele jumalakartmatusele orjastawale ja alandawale. Wõitlus südame tunnistuse wabaduse eest löi leegitjema igal pool kus see elaw ja tõsine Jumal oma õiged nõuded awaldas ja maksuaks pani inimeste piüete wastu, kes tahtsid olla kõigetõrgema sarnatsjed ehk kes tema õiged nõudeid naeruks panid ja niijugu-

seid mõtteid awaldasid, mis minewikus warao ütles Mojeje wastu: „Kes on Jehowa, kelle sõna ma peaksin kuulma?“ (2. Mos. 5, 2) wõi jälle kui Nebukadnetsar kolme nooremehje wastu: „... mis Jumal on see, kes teid mu käest wõib ära peasta?“ Tan. 3, 15.

Juutide waimulik walitsus oma mõistmata ja pimedas tuliduses kiusas taga oma paremaid poegi. Kuid kus jumalik Waim inimeste südames maad leidis, sääl näeme ajaloo tõendusel usutunnistajate

Euterus riigipäewa ees Wormsis.

hulkades kustumata talt seda elawat põhjusmõtet igal ajal üleelwoituna ja weel tänajeni on tema jäänud tugewamaks, kui kõik minewiku ja praeguse aja pimeduse wõimude jõud ja kawalus totkuwoetult; sest selle põhjusmõtte alustaja oli Jumal. Ka praegu kestab raugemata t edasi wõitlus südame tunnistuse wabaduse

est! Kui Juda rahwa ülemad Petrusjele ära keelasiid Kristuse nimel kuulutamise, ütles tema südame tunnistuse wabaduse õigust kaitstes: „Jumala sõna peab enam wõetama kuulda, kui inimeste sõna.“ Ap. t. 5, 29. Kas wõisid need „wagad“ preestrid ja käjutundjad selle põhjusmõttele midagi ette heita? Rooma riigis oli riigiwalitjus Jumala mõiste kõigetõrgem asutus ja sellest põhjusmõttest wäljamiines omandasid kõik Rooma walitsewad isitud jumalikke eesõigusi ja ainuõigusi. Kristlik usk oma õpetusega, et Jumalat peab üle kõige austama ja esimesel joo- nel tema tahtmist täitma, oli paganlik — room-

laste põhjusemõttele risti vastu. Roomlaste põhjusemõte sundis kõiki kodanikke riiti kõigeülematena võimuna teenima ja austama ja sellepärast oli kodanlik ning ujuulik vabadus täiesti tundmata, sest ka roomlaste usk ühes päiteje austamisega oli rajatud selle põhialuse peäle ja oli kaitstud Rooma riigivõimu poolt. Et aga kristlased Jumala tahtmist kõigeülemaks pidasid sellepärast süüdistati neid alati keisri- ja riigivastasteks. Sellepärast ei inesta üksi Rooma põhjusemõtte tundjatest, miks pärast kõik paremad Rooma keisrid kristlaste tagakiusajad olid. Kõigejüdamlikum keiser oli kõigehooskam riigipõhimõtte avaldaja ja nemad nägid kristlastes selle põhimõtte vastaseid, mille ehitajad nemad olid.

Room ei annud mitte oma kodanikkudele jüdametunnistuse vabadust, vaid sundis neid vägijärgi riigi põhimõtete austamisele. Kristlik usk nõudis aga jüdametunnistuse vabadust ja sellega ühes tuli ka kodanlik vabadus. Jumalik põhjusemõte mõitis, paganlik põhjusemõte läks tühja, kõige nende vägiwalla abinõude peäle vaatamata, mis Jumala põhjusemõtte laudjate vastu tarvitusele võeti.

Mil viisil see sündis, jeda jutustab meie väljamõtte Calveri ajaloost järgnevalt: „Härlitult, aga mitte just tähipäälsest, loetesse Konstantiin Suure ajani kümme kristlaste päatagakuusamist, nimelt keisrite, Nero, Domitianuse, Tarjanuse, Hadrianuse, Mark. Aureliuse, Septimuse, Seweruse, Maximinuse, Decianuse, Valerianuse ja Diokletianuse ajal. Põhjust selleks andis alati see, et kristlased keisri ebajumalatele ei ohwerdanud ja keisri kujudete riigis kombetsolewat jumalikku au ei annud. Selles vastutõrkumises ei nähtud mitte üksi riigiusu põlgamist vaid ka riigi seadustele wastuhakkamist ja sellepärast ujuti endal täieline õigus olewat wastuhakkajaid vägiwallaga sõnakuulmisele sundida ja kangekaelseid surmaga nuhelda. Mida suuremaks kristlaste arm ja nendest lugupidamine kaswas, jeda suuremaks jai keisri mure et nad wiimaks oma ülevõimuga riigile hädaohtlikuks mõivad jaada. Mõnikord tuli tagakuusamine üksikute maawalitsejate niijama ka rahwa poolt.

Nende tagakuusamiste põhjus peitus loomulikult inimese vihawaenus Jumala ja tema sõna vastu, pimeduse vihas walguse vastu, mis ennast avaldab püüetes meelearanduse jutlustajatest wabaks jaada, kes sõnaga ja teoga tunnistust andsid kangekaelse patuteenistuse vastu. Jultunud inimesed nagu Celsus (178) oma kirjatoos: „Tõde Sõna“, püüdis hülgawa terawmeelusega kristlaste usku kõige suuremaks rumaluseks tembeldada, mis palju lugejaid leidis. Ükski maa, kuhu kristlik usk aius, ei jäänud ilma tagakuusamise maitsmata. Näwitati kristlaste waranduusi;

neid piinati igal väljamõeldawal wiisil; waewalt küll on leida mõndajugust surmamise wiisi, mida ei oleks nende juures teostatud. Terwed kogudused ühes oma jutlustajatega põgenesid mägestikudesse ja kaugele metsadesse.

Paljud kaotasid jäl oma elu näha, jänu, külma, haiguste, metselajate ja weel metsikimate inimeste läbi. Paljudel puudus julgus ja wastupidawus oma usku surmaga kinnitada, waid salgasid filmakirjaliselt ehk langesid hoopis ära; teised aga jäid oma surma wiimase filmapilguni kindlaks ja lasid rõõmuga oma elu wõtta.

Luctantius (310 p. Kr.) kirjutab: „Kui minul oleks jada tunnistajad ja kõige waljem hääl maailmas, jüski ei jõuaks ma mitte kõiki kureteguisid kirjeldada ega piinasid nimetada mis ilmus ilmjuuta kristlaste vastu väljamõttes! Mehed ja naised, noored ja wanad-raugad, kõrgem klajs kui ka alamad — kõik pidid ühte wiisi kannatama usu- ja jüdametunnistuse wabaduse eest. Mõned jaid piitsuamise- ja tule surma läbi wõidukrooni; teisi tapeti kohe mõõgaga peäle lüheda piinamise. Kristlase sõna ja teoga haawamiseks oli kõigil wabadus; neid pekseti witsstega ja piitsadega, keppidega ja riimadega.

Paljud walati tulekardetatute ainetega üle ja süüdati põlema; teised jälle määrati wedela meega üle, teoti käed seljataha kokku ja jäeti siis palawa päewa paistete lamawalt, kõrbestele ja teistele jarnastete jööditutele jaagiks.

Kristlased aga kannatasid jeda kõik üliinimliku kindlusjega ja paljud laulsid kiituse laulusid tunni wiimise hingetõmbuseni.

Kuid ka sellest ei wõi siin waikides mööda minna et mõned kristlased kergema leidfid eman-geeliumi eest surra, kui tema õpetuse järele elada, päärdõhtu ainult piinasurma peäle pannes.

Põhjustes, mis pärast kristlasi piinati ja häwitati, olid pea alati ühejugsused, nimelt: kui teegi peäle riigivõimuesitaja ja temast maksmaks tunnistatud jumaluse-idee mingijugust teist mõistet ja isikut austas, ehk ka riigijumalid, ega nende kujukid ei austanud, oli piinamiseks ja surmamiseks põhjust küllalt. Toome Tarjanuse (98 — 117) aegse maawalitseja Pliniuse kirjast väljawõtted tõendusjeks, mis tema (110 a.) Tarjanusele saatis. Kirj algab järgmiselt:

Härra, minu jüdametunnistuse tung on kõige kahtlaste asjade kohta sinult nõu küsida; sest kes wõib mind küll paremini aidata minu teadmatuses ja nõutusjes? Et mina kristlaste ületuulamise juures ei ole olnud, ei tea ma mitte, kui kaugele selles on mindud ja mis jään õige juhtnõör peaks olema. Ka jeda ei tea ma mitte, kas ka iisikute wanust armele wõtta, wõi ka noorukestega niijama ümberkäia kui tugewate täiskaswanutega? kas peab kahjatsejatele andeksand-

ma ja kas aitab see neile, kes küll kord kristlane olnud, aga sellest ära ütleb? Kas on kristlase nime kandmine juba küllal suur süü nuhtlemiseks, kui sellega kaasas midagi muud häbitegu ei käi, ehk olgu siis ainult selle nimega ühenduses olnud eeskimised? Ma olen nendega siia maale järgmiselt tallitanud: Ma küsisin, kas nad kristlased on ja kui mulle jaatav vastus anti, siis ähwardasin ma neid kaks — kolm korda; kui nemad aga oma ütelsele ustavaks jäid siis lasin ma neid arahukata . . . Üks piik kristlaste nimetiri toodi mulle ette, misjärele ma kõik süüdistatawaid ettekutsusin; aga need inimesed salgasid et nad kristlased on, ütlesid minule järele meie jumalate appihüüde lauseid ja tõid ohwrid sinu kujule, mida ma ühes teiste jumalakujudega nende ette seadsin ja needisiwad Kristust, mis täielised kristlased ühegi sündimise all ei oleks teinud; jellepärast mõtlesin ma neid lahti lasta. Muu seas tõendasid et nende ainjam süü olla olnud: ühel teatud nädalapäewal enne walget koostäimise, kus nad Kristust kui Jumalat lauluga austanud ja wandelega tõotanud kõigest kuritegusest nii kui: wargusest, rööwimisest, waletamisest, abielurikkumisest ja u. e. eemal hoida. Sellejärele läinud kõik laiale ja tulnud õhtul jälle kokku harilikku söömaega pidama." Seda teguwiisi kiitis keiser ja andis tulewiku kohta järgmise eeskirja: „Walitjuse poolt ei tarwitse neid mitte järeleluurata, aga neid peab nuhtlema kelle pääle taebetusi ettetuutse ja süü tõekstehtakse; kes usku Kristuse kui Jumala sisse salgab ja seda teoga, see on, palwetega meie jumalate poole, tõendab, võib andeks saada, kui tema juba enne kahtluse all oli." Sellega oli siis kristlaste tagakiusamine seaduslikele alusele rajatud.

„Der Protestant.“

Tagakiusamine esimestel aastasadadel.

Kui Kristus oma jüingritele esitas Jerusalema saatuse ja oma teise tulemise etendused, tutwustas ta neid ette oma rahwa läbielamistega sest ajast alates, mil ta pidi nende juurest ära wõetama kunni oma tulemiseni, wäes ja aus, et neid wabastada. Olimäelt nägi Jeesus torme, mis olid walmis tulema apostliku koguduse peale, ja tungides kaugemale tulewiku, ta film nägi wihaseid, häwitawaid maruilmasid, mis tulewatel pimeduse ja tagakiusamise aegadel pidid tulema tema järelläijate peale. Wähestes, lühistes wäljendustes millel hirmus tähendus, ütles ta neile ette, misjuga mõöduga selle maailma wa-

litsejad Jumala kogudust saatwad mõõtma. Kristuse järelläijad pidid käima sama alanduse, teotuse ja kannatuse teerada, mida nende õpetaja oli käinud. Waen, mis maailma Lunastaja wastu lahti puhkes, pidi ka awalduma kõikide wastu, kes tema nime sisse uskusid.

Õstimese koguduse ajalugu andis tunnistust Peastja sõnade tõdenemisest. Ma ja põrgu wõimud ühinesid Kristuse wastu tema järelläijate isikus. Paganlus nägi väga hästi ette, et, kui ewangeelium peaks wõitma, siis tema templid ja altarid saab maha kistama; seepärast wõttis ta kõik oma jõu kokku, et ristiusku häwitada. Tagakiusamise tuli süüdati põlema. Kristlastelt riisuti nende warandused ja nad aeti nende kodumaalt wälja. Nemad kannatasid „suurt kannatamiste wõitlemist.“ Nemad „on naeru ja piitsa katsunud, ja pealegi wangipõlwe ja wangitorni“. Üks suur arm pitseeris oma tunnistuse enese werrega. Kõrgeft joost inimesed ja orjad, rikkad ja waejed, õpetlased ja harimatud hukati kõik ilma wahet tegemata, halastamata ära.

Need tagakiusamised, mis algasid Keero all, umbes Pauluse märtrisurma ajal, kestsid suurema wõi wähema ägedusega waheldades aastasajad. Kristlasi süüdistati walesti kõige inetumais kuritegudes ja suurte õnnetuste, nagu näljahäda, katku ja maawarisemise põhjusena. Kui nad rahwa wihtamise ja kahtlustuse alusteks said, olid kaebajad walmis tawu pärast jüütuid ülesandma. Neid tembeldati riigi mäsajaina, isu waenlastena ja jeltskonna mädapaisetena. Suur arm wisati metselajate ette wõi põletati elawatena amfiteaatrites ära. Wõned löödi risti, teised kaeti metselajate nahtadega ja wisati näitlusplatfile, koertele lõhki kiskuda. Nende karistus oli pea lõbustuse põhjuseks awalikkudel pidudel. Suured rahwahulgad kogunesid kokku, et röömu tunda sellest waatepildist ja wõtsid wastu nende jummawalud naeru ja käteplaginaga.

Kohtadelt, kus Kristuse järelläijad iganes warju wõisid leida, aeti nad rööwloomadena wälja. Nad olid sunnitud tühjades ja mahajäätud kohtades warjupaika otsima, „Nemad on lambanahas ja kitsenahas maa läbiäinud; nemad olid waejed ja waewatud, ja nende käsi käis kurjasti, (kelle wäärt maailm ei olnud). Nemad hulkusid kõrbedes, ja mägede peal, ja orgude sees, ja maa aukude sees.“ Katakombad (maaalused käigud) pakkusid tuhandetele warjupaika. Wäljaspool Rooma linna piirkonda olid mäeküngaste alla läbi maa ja kaljude pikad käigud õõnestatud ja need pinedad wõrgutaolised risti-rästi käigud ulatasid penifoormate wiisi wäljapoole linnamüüre. Neis maaalustes warjupaikades leidsid paljud Kristuse järelläijad, kui neid kaht-

lustati ja linnupriiks kuulutati, kodupaiga ja siia matšid nemad ka oma jurnud.

Kui Ekuandja üksford ülesäratab need, kes on wõidelnud head usu wõitlemist, siis tuleb nii mõnigi Kristuse weretunnistaja nendest pimedatest koobastest wälja. Kõige ägedamate tagatiu- samiste ajal hoidsid need Jeesuse tunnistajad oma usu roojastamata.

Kuigi neilt iga lahendus riisutud, päewa wal- gusest eraldatud, endile maa pimedas aga sõb- ralikus pöues kodupaika asutasid, ei awaldanud nad ühtegi kaebust. Uju, kannatuje ja lootuse sõnadega julgustasid nad üksteist kannatama puu- duseid ja wiletusi. Kõikide maiste õnnistuste kaotus ei wõinud neid sundida, enda usust Kris- tuse sisse, lahkiütlemata. Läbitatsumised ja taga- tiusamised olid ainult astmed, mis neid nende rahule ja tasule ligemale tõid.

Paljud on, otsekui Kristuse teenridki wanasti, ära wenitatud, ja ei ole ärallunastamist mitte kätte saanud, seepärast et nemad parema ülestõus- mise pidid saama." Nemad tuletasid meelde oma Spetaja sõnad, et nemad peaksid olema rõõm- jad ja julged, kui neid Kristuse pärast tagatiu- jatakse, sest nende taju saab taewas juur olema; sest samuti kuusati ka prohwetisid enne neid taga. Nemad rõõmustasid et neid wäärt arwati tõe eest kannatama, ja wõidulaulud tõusid üles keset ragihewaid leefe. Ujus ülespoole waadates nä- gid nad Kristust ja inglid, kes kõige sügawama ojawõtmisega taewast nende peale alla waatasid ja nende wastupidawuse üle head meelt tundsid. Üks heal Jumala aujärjelt kostis nende juure alla: „Ole ustaw jurmani, siis tahan ma sulle elu krooni anda!“

Asjata olid saadana jõupingutused, Kristuse kogudust wäewõimuga häwitada. Kui need us- tawad lipufandjad enda kohtadel langesid, ei lõp- penud suur wõitlus, milles Kristuse jüngrid oma elu andsid. Enda lüüasaamise läbi wõitsid nad. Jumala töölihed löödi maha, aga tema töö läks alatasta edasi. Ewangeelium lagunes järjest laie- male ja jelle poolehoidjate arv kaswas. Ta tungis maa-aladesse, mis isegi Rooma kottadele ligipeajemata olid. Mõnda ütles üks kristlane aruandes paganliffude walitsejate ees kes jüdit kristlasi tagatiusafid: „Piimate, waewate, mõistke meid hukka ja häwitage meid; sest teie ülekohus on meie süütuse tõendus! Ka ei saada suuremgi metsikus teie poolt weel midagi korda; see on ennemini üks meie seltsi laialilaotamise abindu. Meie arv rohkeneb igakord, nii tihti kui meid teie poolt maha niidetakse; kristlaste weri on seeme.“

Tuhanded pandi wangi ja hukati ära; aga teised ilmusid jälle uueste, et nende aset täita. Ja need, kes enda usu pärast märtri surma kan- natasid, olid Kristusele kindlustatud ja neid ar-

wati temast wõitjateks. Nemad olid head wõit- lust wõidelnud, ja peawad au krooni saama, kui Kristus tagasi tuleb.

Kannatused, mida nad kannatasid, ühendas kristlasi kindlamini üheteisega ja enda Lunasta- jaga. Nende elaw eeskuju ja jurmaelne tunnis- tus olid üks alatine tõe tunnistus; ja kus jeda kõige wähem oli oodata, seal lahkusid saadana alamad wiimase teenistusest ja tulid Kristuse lipu alla.

Saadana septses seepärast oma plaane, et järeldusriffamalt Jumala walituse wastu sõda pidada, kuna ta oma lippu kristlikus koguduses püsti seadis. Kui Kristuse järelikajaid saats petta ja niikaugale kõrwale wiia, et nad Jumala meelepaha eneste peale tõmmawad, siis oleks ot- sas nende jõud, nende tugewus ja nende püsi- wus, ja nad peaksid temale kergesti jaagiks lan- gema.

Suur wastane katjus müüd kawalujiga jeda kätte jaada, mida ta ei olnud wägimallaga juut- nud wõita. Tagatiusamised lõppesid, ja nende asemele astusid maije lõbu-elu ja ilmaliku au hädaohtlikud meelitused. Ebajumala teenrid õhu- tati üles üht oja kristlikust usust wastu wõtma, kuna nad teised selged tõesid kõrwaldasid. Ne- mad tunnistasid silmakirjaliselt Jeesust Jumala Pojaks ja ütlesid endid uskuwat tema jurma ja ülestõusmiste, aga neil ei olnud oma patu tund- mist; ka ei tunnud nemad eneses kahetsust wõi südametõrpe ümberpöörmise wadjadust. Wastu wõt- tes mõned usupunktid, panid nad ette, et krist- laised samuti peaksid järelandma, et kõik wõiksid ühineda ja tunnistada üht usku Kristuse sisse.

Müüd oli kogudus hirmsas hädaohus. Wan- gistused, piinapingid, tuli ja mõõd olid õnnis- tused sellega wõrreldes. Mõned kristlastest seisid kindlalt ja jeketasid, et nemad mingijuguse kottu- leppega nõus ei wõiwat olla. Teised kalduisid järele andma ja muutma mõned enda usu punk- tidest ja joowisid ühendust nendega, kes ühe oja ristiusust wastu olid wõtnud, tõendades, et see wõiwat saada nende täielikuks ümberpöörmiseks. See oli Kristuse ustawatele järelikajatele üks juure ahastuse aeg. Silmakirjalise ristiusu täbe all oskas jaadan koguduse sisse hiilida et rikkuda nende usku, ja ärapöörda nende meeled tõe jõe- nast.

Suur oja kristlasi oli wiimaks nõus jelle kottuleppega, ja nii tekkis ühendus ristiusu ja paganluse wahel. Kuigi ebajumalafujude kum- mardajad finuitasid, et nemad ümberpöördu- olewat ja kogudusega ühinesid, pidasid nad siiski weel ebajumalateenistusest kiini, ümber muutes ainult enda ebajumala kujud Jeesuse ja isegi Maria ja pühade piltideks. Ebajumala kum- marduse rifutud haputaigen, mis sel wiisil kogu-

duse sisse toodi, jatkas oma hävitavat tööd. Segajad õpetused, ebauslikud tombed ja ebajumalikud pidustused ühendati nende usu ja jumalateenistustega. Kui Kristuse järelkäijad ebajumalateenijatega ühinesid, rikuti ära kristlik usk, ja fogudus kaotas enda puhtuse ja jõu. Iftagi leidus mõningaid, keda ei võidud effiteele wiia faherduste pettustega. Nemad jäid ustawaks tõe Algataja wastu ja kumardasid ainaüksi Jumalat.”
E. S. White.

Päikesepäewa (pühapäewa) seadused.

Nende algus, iseloomus ja eesihht.

Praegu on üleilma maad wõtmas sunduslik pühapäewapühitsemise liikumine. Pea igal maal nõutakse sellekohaseid seadusi, mis töötamise sellel päewal ära keelaks. Mis tähendus on sel liikumisel? Kelle poolt, kelle jaoks ja mis otstarbeks nõutakse niisugust seadust? Mis järeldus saab olem. üleüldisel pühapäewa pidamise sundmisel?

Pühapäewa (päikesepäewa) ajalugu aitab meile mõne nende küsimuste pääle selgust saada.

Pühapäewa pühitsemisele pandi alus usulisel tunnul ja sellekohajelt on kõik seadused pühapäewa kohta usulise eesmärgiga. Päikesepäew (pühapäew) oli juba kõigewanemal ajal paganate seas päikeseanstamisele pühendatud, tema kõigelaemas ebajumalateenistuse wormis. Kui ristiusk Roomariigis laiale lagunes, siis kaotas esimene ristifogudus aeg ajalt oma algpuhtuse ja neljandamas käsus nimetatud algusline ja kestaw loomisetöö mälestusjäpääw — nädala seitsemes päew — jäi üleüldise arwamise mõjul itig „juudidiliseks“ ja juur „kõikide aegade päikese päew — nädala esimene päew — astus wähehaawat Kristuse ülestõusmise all, hingamise päewa ajemele.

Pühapäewa pühitsemine jäi, kristlaste ja paganate wahelises ühendamisest, üheks alustõeks. Esimene pühapäewa pühitsemise käsk anti siis, kui kristlik fogudus ennaft Rooma riigiga ühendas. Aastal 321 p. Kr. andis Roma keiser Konstantin seaduse, mis nõudis, et kõik kohtuifandad, ametmehed ja linnaelanikud pidid puhtama „auwäärilisel päikese päewal.“

Maaelanikud aga wõtsid „awalikult ja wabalt sellel päewal oma põllutööd teha.“ (Schaff Kirikuajalugu, 2 anne l. k. 105. Konstantini käsk lubas aga päikese päewal rohkem tööd teha, kui jeda oleksid lubanud selleaegsed kiriku juhtivad wõimud. Nende joow oli, et kõik rahwas

olgu nad linnas wõi maal, uskmatad eht usklikud, oleksiwad pidanud päikese päewa, kui hingamise päewa, pidama. „Nõnda muudeti 388-mal aastal,“ ütleb ajaloolane Neander, „need wanad seadused, mis keiser Konstantin oli annud, wäljemate seaduste läbi, ja igasugune töö jäi pühapäewal kõwaste keelatud.“ Kirikl. kiriku ajalugu 2. köide lhf. 300; 1852).

Et nende seaduste läbi ainult töötegemine ära keelati, siis wõis rahwas pühapäewadel wabalt oma aega mööda saada lõbustustega ja mängudega.

Sellepärast palusid kirikupii-stopid aastal 401. ühel kirikukoosolekul keisrit, et tema awalikud pidud ja lõbustused kristlikul pühapäewal, ära keelataks ja nende pidamiseks mõne teise päewa nädalast määrataks. Nemad tõendasid et ettendus sed teatrites ja tsirkustes segawalt kirikuskäiate pääle mõjuwat ja tõendasid et suurem hull rahwast teatritesse woolab, kui kirikusse; kui aga need sulatud oleksid „siis pööraksid palju enam rahwast jumalikkude asjade juure.“ Soowitud seadus anti 425 aastal ja sellest ajast alates oli nii töö kui lõbustused pühapäewadel keelatud. Aga ka siis ei läinud paljud kirikusse. Sellepärast nõudsid järgnewad seadused ja käsud, nagu näituseks Karl Suure poolt 800 aastal, kirikuskäimist. „Sel wiisil,“ ütleb Neander, „jäl kirik riigilt toetust oma eesmärkide läbiwiimiseks.“ Nõnda jäi pühapäewa seaduste läbi kirik ja riik ühendatud ja kirik omandas ülewõimu riiklike wõimu üle. Aga ajaloo kirjutaja lisab wäga tähedawalt juure, et kui mitte waimulikkude ja ilmalikkude huwide ühendamisest ei oleks olnud, mis läbi ainult nimefandjate aga mitte tõfiste usklike arm suurenes, siis ei oleks kirikul niisugust riiklist abi tarwis olnud.

Ka praegu näeme sedajama korduwat. Maailma juhtiwate waimulikkude ja nende poolehoidjate ühine nõudmine on, et riik seaduse teel ära keelataks mitte ükfi töötegemist, waid ka kõik awalikud lõbustused. Ja see pidada selleks taajaitama, et rahwas kiriku lähets ja usklik oleks. Jällegi ühendawad ennaft kirik ja riik pühapäewa pühitsemise seaduse läbi jeda pühitsemata sundides. Misjuguiseid tagajärgi wõime sellest oodata? Mis oli kiriku ja riigi ühendamise tagajärg neljandamal ja wiierendamal aastajajal? Iga üks, kes ajalooga wähegi tuttau on, teab, et see usuline süsteem, mis niisugusest seadusewastastest pühitsemata ühendusest wäljataswas, kõige walitjusehimulisemaks, jallimataks ja tagakuifamataks wõimaks wäljataswas, mis maailmal näinud. Warustatud kodanlike wõimuga ja terasmöödgaga rõhus tema armutat kõik maha, mis usu ja teiste wabaduste all rahwale tuttau, walitjes inimese ihu kui südametunnituse üle

jultumumalt, kui seda minewiku paganuse aegadel ükski hirmuwalitseja ja paganlik kuningas oli olnud. Piibli kõigeselgemat ja lihtsamat õpetust nimetati ebaujaks. Tõsiheid jumalafarilika kuusati taga kui kiskjate huntide poolt ja sajad miljonid said piinatud ja tapetud usu pärast.

Kiisugune oli kiriku ja riigi ühendamise tagajärg minewikus, mis korda jaadeti pühapäewaseaduse läbi. See harenes wälja waimliseks hirmuwalitjuseks ja jallimatuseks, mis inkwiisitsiooni õudsete kohtukodade tegewuse ajal oma kõigetõrgimale tipule jõudis.

Mis wõime meie siis praeguse aja üleilmset pühapäewa seaduse-ühtumist oodata? Riigiwõim kiriku käsutuse all on alati wäga hädasohtliku sõjariistana esinenud. Kristuse kogudus, ehitatud wäega ülewelt, Jumala sõna kuulutades ja töötades, nagu Kristus töötas, on auuline ja wõib kõigeparemat kordasaata; kui tema aga waimulikkude omaduste asemel, riigi wõimuga warustatuna libalitse sõjariistu kõlistab ja nende abil püüab oma mõju awaldada, siis ei ole tema enam Kristuse kogudus, waid hirmuwalitseja tööriist. Inimlik iheloomus ei ole mitte muutunud. See tee, mis minewikus pahu tagajärgi esile tõi, toob ka täna jedasama ilmsiks, mis minewikuski. Nii kaua kui üks kirik puhtaks jääb, ei tarwita ta oma eesmärgi teostamiseks mitte riigi wõimu. Jumala sõna käes hoides püüab tema ainult inimeste südamele ja südantunnistusele pääle mõjuda. Nii kaua kui tema piibli tõest kinni peab, ei ole temal tahtmist ühtegi seadust elule kutsuda, mis kedagi sunniks teda ja tema usulisi eeskirje austama ja nende järele tegema.

Kui tema aga tõest langeb, ja püüab waleõpetusi toetada, siis on temal tarwidus ilmaliku wõimu tugewa käwarre järele, et see temale appi tuleks ja teistemõtlejad peawad tema rõhutat kätt tundasaama. Waimulikud seadused ei kuulu aga mitte kodanlike walitjuse wõimupiiri. Keegi wõib omale kas pühapäewa ehk mõne teise nädala päewa pühitsemiseks walitseda, aga ühelgi jurelikul ei ole õigust nõuda, et ka teised jedasama päewa pühaks peaksid.

Hingamise päew, nädala seitsemes päew, on „Sehowa sinu Jumala hingamise päew.“ Seda päewa ei pea mitte Matt. 22, 21 järele ühelegi teisele wõimule antama, kui ainult selle andjale Sehowale sinu Jumalale. Hingamise päew on tarwilik inimese kõrgematele püüetele; tema pääl asub Jumala õnnistus (1. Moos. 2, 3) kui see õiges mõttes saab pühitsetud. Et aga nüüd kodanlike walitjuse jeda õnnistust ei wõi anda, ega ka neid waimulikke aineid, mis tõeliseks hingamispäewa pühitsemiseks tarwis on, siis ei wõi tema iseeneestmõistetawalt ühegi

päewa waimulist pühitsemist kellelegi ettekirjutada ega pääle sundida.

Inimestel on ühte hingamise päewa tarwis, see on tõsi; aga neil on tarwis Jumala hingamise päewa. Nemad ei pea hingamise päewa mitte üksi pidama waid seda „pühitsema,“ muidu on see ennem needmiseks, kui õnnistuseks. Minult töölt eemal olemine tähendab tegewusetolekut, ja tegewusetolek on tegewuse peaaegu jarnatielt „jaadana töötuba“.

„Kriitlik Majasõber“

25 põhjust hingamise-päewa pidamiseks

1) Hingamispäew seati sisse Eedenis. 1 Moos. 2, 1—3 Hingamispäew ja abielu on kaks Eedeni ajast päritud sisseseadet. Need seati sisse enne pattulangemist, sellepärast ei kuulu nad mitte warjufaskude hulka, aga nad „on maksivad igale inimesele igal ajal.“

2) Jumal ja Kristus hingasid seitsemendal päewal. 1. Moos. 2, 1—3.; Joh. 1 1—3. 14. Sellepärast on seitsemes päew Issanda päew. Jej. 58, 13; Jlm. 1, 10. Kui meie mitte ei pühitse seitsemendat päewa, siis ei pühitse meie mitte Issanda päewa, ka mitte päewa, mil Jumal ja Kristus hingasid.

3) Jumal ja Kristus pühitsesid ja õnnistasid seitsemendat päewa. 1 Moos. 2, 1—3; Kol. 1, 14—18 (Kristus oli ühes oma Isaga loomise juures ja tema läbi on kõik loodud). Seitsemes päew on sellepärast ihesugune kõikidest teistest päewadest. Kuus päewa pead ja tööd tegema. 2. Moos. 20, 9. Neid nimetatakse tööpäewadeks. Ejes. 46, 1. Seitsemes päew on püha ja õnnistatud, see on Issanda päew, siis ei pea ja mingisugust tööd tegema. 2 Moos. 20, 10.

4) Hingamise päew on inimeste pärast tehtud. Mark. 2, 27. Kui Adam ja Eewa ei oleks patu süsse langenud, siis oleksid nemad, nende lapsed ja järeltulijad kõikidel igawiku aegadel seitsemendat päewa hingamise päewana pidanud, ja ilalgi poleks mingit küsimust mõne teise päewa kohta tõusnud. Law. 1. 111, 7. 8; 1 Joh. 3, 4.

5) Abram, usklike isa, pidas kaskusid. 1. Moos. 26, 5. Sellepärast peawad ka kõik usklikud kaskusid pidama. Rom. 3, 31.

6) Kui Jumal oma rahwa Egiptuse orjusest wälja wiis, kaskis ta neid teel Kanaani maale hingamise päewa pidada. 2. Moos. 16, 23—30. See on üks tähendus meie peale. Kui meie Egiptuse orjusest wälja tuleme, peame

meie teel taevase Kanaani poole ka hingamise päeva pidama. Ilm. 11, 8; Jee. 56, 1—7

7) Hingamise päew on üks küss kümne käsu hulgas. 2. Moos. 20, 8—11. Kümme käsku on igawesjed. Law. 1. 111, 7. 8. Seepärast on hingamise päew igawene. Nemad on muutamad. Matt. 5, 17—19. Sellepärast on hingamise päew muutmata. Kes ühest käjust üle astub, on kõigis süüdlune. Jak. 2, 10. 11. See, kes hingamise päewa ei pea, astub sellepärast kõigist käskudest üle ja on kõigis süüalune.

Ei kõige vähem kiri ehk tähefene pea hukka minema, kunni taewas ja maa hukka läheb. Matt. 5, 17—19. Sellepärast ei wõi hingamispäewa mitte muuta ega ärakootata, kunni taewas ja maa hukka läheb. „Karda Jumalat ja pea tema käskusid, sest see on iga inimese fohus.“ Rog. 12, 13. Sellepärast peab „iga inimene“ hingamispäewa pidama.

8) Kümme käsku, kobluse käjud, on Jumala ijeloomu awalduis. Rom. 7, 12. Kes tatsuwad sellepärast käskusid muuta, need näitawad seega, et nad neid wõiwad parandada. Sellepärast heidetigi jaadan ja tema inglid taewast wälja. Jee. 14, 14.

9) Hingamispäew on maailmale üks märk sellest, et need, kes jeda peawad, Jumala rahwas on. Egef. 20, 12. 20. Hingamispäewa pidades näidetakse, et kumardatakse jeda Jumalat, kes on loonud taewa ja maa. 2. Moos. 20, 11.

10) Kristus tuli käsku juureks ja aulijeks tegema. Jee. 42, 21. Hingamispäewa küss sijalduis Jumala käsuwaduses. Kristus tuli ka selleks, et hingamispäewa juureks ja aulijeks teha.

11) Kristusel oli käsuwadetus südames. Law. 1. 40, 8. 9. Kristusel oli ka hingamise päew südames.

12) Kristus õpetas, et ükski kiri ega tähefene ei pea hukka minema kunni taewas ja maa hukka läheb. Matt. 5, 17—19. See on nõnda siis Kristuse selge õpetus, et ükski kiri ehk tähefene ei pea hukka minema hingamispäewa käjust kunni taewas ja maa hukka läheb. Seitsemes päew on nõnda siis Jeesuse enese sõnade järele hingamise päew, kunni taewas ja maa hukka läheb.

13) Kristus pidas hingamise päewa. Luf. 4, 16. Ta jättis meile eeskujuni, et meie tema jälgides peame käima. 1. Peetr. 2, 21.

14) Kristus kutsus oma jäntgrid üles Jumalat paluma, et ta neid aitaks hingamispäewa pidada kunni Jerusalema häwitamiseni aastal 70. p. Kr. Matt. 24, 20. See ei olnud sellepärast mitte tema mõte, et kristlased pärast tema surma üht teist päewa peaksid pidama.

15) Jeesuse ema teised pühad naised ja jäntgrid pidasid hingamispäewa pärast Jeesuse surma. Luf. 23, 56. Kristus ei olnud neile üs algi mingijugusest hingamispäewa muutmisest rääkinud. Terves Uues Testamendis ei jeeja ühtki sõna mingijugusest muutmisest. 1000 Dollari on pakutud igaihele, kes üheainia kirjakohtaga wõib tõendada, et Jumal tahtis hingamispäewa muutmist.

16) Kristus kinnitas uue Testamendi wõi uue seaduse oma werrega, surres risti peal. Ebr. 9, 15—17. Üht seadusliku testamenti ei wõi mitte muuta peale Kristuse risti surma Ebr. 9, 16. 17.

17) Kõikidel tõsistel kristlastel uue seaduse ajal on käjud südames kirjutatud. Ebr. 8, 10. Sellepärast on arusaadaw, et kristlastel peab olema südames hingamispäew ja armastus selle wastu. Rom. 7, 22.

18) Jumal ja Kristus hingasid seitsemendal päewal loomise tööst. Joh. 1, 1—3. 14; Kol. 1, 14—18; 1. Moos. 2, 1—3. Kristus hingas ka seitsemendal päewal peale lunastustööd. Luf. 23, 56. Seitsemes päew on nõnda siis hingamispäew niihästi wana kui uue seaduse ajal.

19) Seitsemes päew on laupäew. Luf. 23, 55. 56; 24, 1. Pühapäew on esimene päew nädalas. Kristus löödi risti juurel reedel, hingas hauas hingamise päewal ja tõusis üles nädala esimese päewa (pühapäewa) hommikul oma tööle.

20) Paulus pidas hingamise päewa ja õpetas teisi jeda pidama: Perges, Ap. t. 13, 14. 42. 44; Wilippi linnas, Ap. t. 16, 13; Tesalonikas, Ap. t. 17, 2 ja Korintuses, Ap. t. 18, 3. 4. 11.

21) Paawsti wõim on see, kes hingamispäewa muutis. Tan. 7, 25. Pühapäew (nädala esimene päew) on paawstist sisseseatud puhkepäew. Küsimus jääb niikuid, kas meie peame paawsti puhkepäewa wõi Issanda hingamise päewa.

22) Wiimil päewil tehakse hingamispäew maksuwõtetaks ja kõrwaldatakse Jumala käskudest 2. Tess. 2, 7. Preestrid panewad oma silmad hingamise päewa eest kinni; nad ei anna teada rahwale, mis wahel puhta ja roojase asja wahel on. Egef. 22, 26—28. Paljud ei joowi hingamispäewa maksuwõst teadagi; aga nemad peawad üks fõrd Jumala ees aru andma.

23) Jumal jaadab jelles rahwapõlmes ühe kuulutuise kõikidele kristlastele, et nad paawsti ehitusest lahkusid ja hakkasid Issanda püha hingamise päewa pidama. Jesaja 56, 1—7; 58, 12—14; Ilm. 14, 6—16. See kuulutus on niikuid sinu juure tulnud, armas lugeja.

Wõta nüüd omale seisukoht Issanda ja tema tõe poole.

24) „Pühad“ rahvas peavad Jumala käs-
kusi. Ilm. 14, 12. Nead on asunud oma
seisupunktil terve tõe poole, ja on walmis oma
Jumala wastu minema. Oled ja nende hul-
gas? Uuel maal jaamad kõik hingamise päewa
pidama. Jes. 66, 22. 23. Ütelgem kõik Taa-
wetiga: „Kui wäga armastan mina ju käsupe-
tust!“ Laul 119, 97. ja apostel Paulusega:
„Sest mul on hea meel Jumala käjust seestpi-
dise inimese poolest.“ Rom. 7, 22.

25) Johannes nägi Jumala lapsi, kes on
wõidu saanud iga eksituse üle, seiswat Jumala
aujärje ees. Ilm. 15, 2 — 4. Nead laulsid
wõidu laulu. Kas meie ka saame seal olema,
armas lugeja?

See on ainult siis võimalik, kui meie oleme
sõnakuulelikud. Jes. 1, 19.

M. C. Bergerßen.

Wabadus.

Sellel sõnal on imewägi! Meie peame orja-
põlwe inimest alandawaks, mis see ka tõeste on.
Meie ihaldame wabadust igal alal: wabadust
maal kui merel, loosolekute sõna- ja truikwaba-
dust — need on lõõksõnad, mida meie iga päew
kuuleme. Aga on olemas palju koleدام orja-
põli, kui ainult wälimise surwe all olemine.

Kristus juhib kõikide tähelepanekut jelle pääle
üteldes: „Kes pattu teeb, on patu sulane,“
pakub aga see juures kohe kõigile jelle waimlike
wangikoja awamiseks wõtit selles: „Kui teid
nõikid Poeg wabaks teeb, siis olete teie wabad.“

Waimulik julajepõli on halwen kui üksti
teine orjaelu. Mida wähem meie seda oleme
tunnud, jeda raskem wabaks inimeseks saada.
Ma mõtlen siin iseäranis mustanahalisi paga-
naid, (kelle elu ja waated minul tuttawad.) Kas
ei ole neiad wäliselt kõigeõnnelikumad looduse-
lapsed? Kas ei kõla tihti kõik nende ümbrus
piduhõisketest wabas looduses?

Kui meie kultuurmaade igasuguseid kitsendusi
ja piirispidamisi meelepeame, siis wõime pää-
listaudse mõtlemise juures, tergesti arwamisele
kalbuda, et neegrid on sifemiselt tõeste wabad,
rõõmsad ja seega muidugi õnnelikud rahwas,
kes rahulolemise kõigefõrgemale astmele jõudnud
ja et neile ifegi wabaduse ewangeliumi kuuluta-
mist tarwis ei lähe. / Et kuule meie tihti jutus-
tusi kuidas neegrid walgetest pakutud wabadust
wihtawad wõlde et see neid weel enam orjastab
kui nende jennine ilmawaade.

Aga neegrid ei ole mitte wabad! Nead
on julased ja orjad! Kui need mitte just kirju-

tatud käjud ei ole, mille surwe all neiad äga-
wad, siis on neil ometigi tegemist kirjutamata
käsitudega, mille alla nad peawad alandama
jüdametega, mis äärmiselt libedusega täidetud.

Ebanõiklikud ettekujutused on paganate halas-
tamata käsikjad, kelle sundmuse all nad ägawad.

Kui palju ohwrid tuuakse jellepärast nad
wanematest pärandatud ebaujummete orjad on.

Aga mina mõtlen et meil ei ole just tingi-
mata tarwis pagana maadele minna, niisugust
sifemist wabadustest otsima; sest on ifegi palju
kristlasi, kes jellel alal paganatest palju ees ei ole

Aga mustad lähewad jelles piirita kaugele.
Hirm kõikjuguuste „waimudewiha“ eest sunnib
neid kõige kurdematele ja põlastamisewäärilistele
tegudele. Looduselapsed armastawat oma „ihu-
jugu“ iseäraliselt, nagu seda ifegi loomaderiigi
elanikud teewad; kui meie aga ilmaletulewate
ja üleskaswatawate laste arwu wõrdleme, siis
awaneb meil ees kohutaw pilt ja nimelt: et
wõrdlemisi ainult wäifene protsent imewaid lapsi
elusse jääb.

Mitte et kõik puuduliku toitmise ja rawitsemise
tagajärg oleks, aga palju lapsi sureb loomuwä-
stajelt: nende eneste wanemad on nende eluwõtjad.

Ja ometigi armastawat neegrid nii wäga
omi lapsi! Kuidas küll seletada jeda mõistatust?
Inimesejuo algwaenlane — saatan — istub
neil turjal.

Hirm „waimude“ kättemaksmise eest, peab
neid orjapõlwe, mis neid sunnib kõiki lapsi
kõrwale saatma, kes karmawäärtsi kõrwalekaldu-
loomulikuist lapjest, rääkimata weel juuremad
wead ja iseäralikkused nagu kassitud ja n. e.
neid ei jäeta mitte elusse, sest siis langetks kõik
see juguwõja jurnahadaohtu.

Üksti politseilik wõim ei walwa nende eba-
jummete täitmise järele, kuid Ometi täidetakse
neid punktijärgelt. See näitab selgeste, et sife-
mine orjapõli halwem on kui wäline ja et riigi-
seadused ei wõi ühelegi inimesele sifemist waba-
dust anda. K. nüüd hirm waimude kättemaks-
mise wiha eest juurem on, kui riigiseaduse ja
jellekohase nuhtluse eest, mis peaks siis paganaid
nende halatsemisewäärilisest seisukohast wälja
aitama? Seda wõib ainult Jeesus Maatjaretist
nende sees teha, kes teda uskus wastuwõtawad;
tema jõud ja küllalt wägew kõiki kõidikuid purus-
tama ja igat südant hirmust wabastama; jee
abiudu ja wägi on armastus! Tema tahab
jeda iga inimese südamesse istutada, et igaüks
wõiks wõelda ühes Paulusega: „Kristuse armas-
tus ajab mulle peale.“ Et niisugust muutuit
inimese sees mitte forda ei saa saata wälise
abiududega — muidu oleksid juba riikliked sea-
dused jelleks kõigekohajamad abiudu jellepä-
rast ütles Kristus oma jüngritele. „Jumala

riik ei tule mitte ilmsi; sest waata Sumala riik on feestpidi teie sees."

Kristuse armastus ei mõju mitte väliselt riiklike sunniabinõude läbi, vaid nii kui hapu- taigen hapnemata taigna sisse segatakse ja feest- poolt väljaspoole mõjub, nõnda mõjub ka Kris- tuse armastus inimese wabatahtlikul soovil ja puhastab inimest nõnda feestpoolt, et kõik halb- tused maha jääwad, mille tõendjaks väljapaist- tew elu on. Ainult see inimene jääb wabaks, kes oma isiklike otsustamise ja läbikaalumise mõjul wabatahtlikult Sumala armastuses ühineb. Ainult nõnda võib ta wabaks saada patu ja ülekohtu orjusest; sest „kes pattu teeb on patu sulane."

Mõni mõistab jälle selles wabaduses teist- sugust orjapõlwe, nagu jeda järgmine juhtumine kujutab.

Üks jutlustaja läks ühest õllepoest mööda kus temale tuttawad mehed istusid ja jöid. Teda nähes oli esimine asi pilge ja ütetus: „Teie ei tohi ja üht klaasigi meiega ühes juua; küll on teil piiratud wabadus ja n. e. Sellejärele läks jutlustaja akna juure ja ütles sõbralikult: Küll ma võiksin, kui ma tahaksin, aga mull ei ole tungi selle järele. Teie aga peate jeda tege- ma, sellepääle waatamata, kas teie jeda tahate, ehk mitte." Kus usuline uuendus mitte selle waba aluse pääle ei ole ehitatud, sääl ei anna ta mitte kehtwat tagajärge. Igasugune sundmus jüdametunnistuse asjus, tulgu see kas ilmaliku- wõi waimulikult walitsuse poolt, ei wii kedagi soovitawale sihile. Tema juhib inimest, waba- duse asemel uude orjapõlwe. Sellepärast ei taba sellekohased riiklikud eeskirjad, kui hääd nad ka ei oleks, ometigi asja tunma. Nemad ei anna neegrile ega kellelegi wõtit, mille abil tema omast waimulikult wangikojast wabaks jääks.

Siin peab wabaduse ja armastuse põhjus- mõte tegevusesse astuma; walgu, mille mõjul sundus ja wägiwald peawad kaduma — iga teistfugune püüie inimest paremaks muuta, on parandamise asemel rikkumine. See on aga weel iseäranis paganate kohta maffew, kes nii süga- was rumaluse ja pimeduse orjuses on, et jeda täielikult kirjeldada wõimata. Mustade krist- laste juures awaldub Kristuse armastuse wägi silmnähtawalt selles, et nemad oma oraklite (preester — arst) mõju alt wabaks saawad. Nemad kui paganad ei wõta midagi ette ilma, oraklilt küsimata.

Haiguste ja surma juhtumisel määrab orakel kindlaks selle põhjuse; sest niisugused asjad ei põhjene neegri mõttes iialgi loomulikult alusel, waid on mingisuguse ähwardawa hädaohu ette- kuulutajad.

Ilmuwad neegri majasse sipelgad wõi hää- litseb öökull maja katuse kohal; jookseb mõni metsloom tema eel üle tee ehk muud sellesarnast — need ei ole neegri mõttes mitte harilikud tähenduseta juhtumised, waid mingisuguste jala- jaste waimude ähwardawad märguanded karis- tuse eel.

Sellest hädaohust pääsemiseks minnakse kohe orakli juure, kes omakorda weel hädaohu juu- rendab ja hoopis wastupidiseid juhatusi andes püüab abiotsijat igasugu ohwri- ja annete toomi- sele ülesõhutada, millest muidugi ainsam kasu oraklil enesel on. Tihti peawad haiged oma eluruumidest wäljakolima sellepärast, et orakel on haiguse põhjuseks ülesannud elumaja enese, mida naaber ärandidunud olla.

Kui tänulikud on sellepärast need mustad kristlased, keda Kristuse ewangelium kõigest jar- nastest ebausju kommetest on wabastanud ja et nemad jeda läbielada tohiwad millest Tatwet kirjutab: „Jehowa, sa kiusad (katsud) mind läbi ja tunned mind ära. Sina tead mu maga- mist ja mu ülestõusmist; sina mõistad mu mõt- ted kangelst ära.

Sa piirad mu käimise ja mu maasolemise ümber ja oled kõik mu teed õppinud ära katsu- ma. Kui ep ole weel sõnagi mu keele peal, waata, siis tead sina, Jehowa! jeda kõik ära.

Takka ja eest oled sina wäga ligi mu, ja paned oma käe mu peale." Taaw. I. 139, 1—6.

G. Kotz.

Kristusewastlase kõi kristuse nime all.

Pettust fordajaata on wõimalik ainult õi- guse kätte all; muudu tuntakse teda kohe ja ta kaotab poolehoidjad. Mitte üksi meie igapäewa- ses ainelises elus ei leidu pettust, waid ka wai- mulikul, see on usulisel alal. Piibel ütleb juba: „Sest niisugused wale-apostlid on petised tööte- gijad ja teewad endid Kristuse apostlike. Ja see ei ole ime; sest saadan ise teeb ennast wal- guse inglits." 2. Kor. 11, 13. 14. Wäga palju õpetusi tõendatakse Sumala kuulutusets, millele aga piiblis ühtegi alust ei leita.

Nende üle wõiks terwed raamatud saada kir- jutatud. Kristus juhatab meid õige juhtnööri ja läbikatsumise abinõu juure, wõlde: „Kes minu sisse usub, nõnda kui kõi ütleb" ja „Nende wil- jast peate neid tundma." Joan. 7, 38; Matt. 7, 20.

Kirjeldades järgnewat tõeasja on meil ainult üks ainsam eesihht: kõigile paista lasta meie

Jumala ja Jeesuse Kristuse au ja tõde, ilma isiklike ihata sõda kuulutada katoliku kirikule ehk haavata tema poolehoidjaid.

Evangeliumi põhiõpetus on; „Kes mind armastab, küll see peab minu sõna.“ Joan. 14, 23.

Iga aasta juuli kuul peetakse Chicago linna, Ameerikas, üks juur waimulik pidustus Kristuse ema ema „püha Anna“ austamiseks. Sellele katoliku kiriku pühale woolamad arwamata tuhanded usuründajad kokku, kes kõik sellest õnnistusest tahawad osa saada, mis „püha Anna“ hääjüdamiselt kõigile osaks anda.

Chicagos, jelles Ameerika hariduse keskpunktis ja wabal protestantlikel maal, pühitsetakse seda püha niijamajuguse jüdamisega ja mõjuga, nagu puhtkatoliiklistel maal, kus rahwas ei ole piiblit iialgi näinud. „Püha Anna“ pidustuse ajaks antakse alati üks jellekohane „lendleht“ wälja, mis osawõtjate keskel laialelaotatakse.

Sellest lehest teeme meie järgmise sõnasõnalise wäljawõtte, millest kõik lugejad näha wõiwad, et katoliiklased täieste ilma Kristuseta — kes aga piibli õpetuse järele ainjam wahemee Jumala ja inimeste wahel on. (1. Tim. 2, 5) — läbi saawad. Memad wõiwad kõik „püha Anna ja Maria“ läbi saada, mis neile usuliste tarwiduste täitmiseks waja on. 1919 a. jellekohases lehes leiame sõnasõnalt: „Ühe tihti ettepanemata küsimuse liiheldane wastus: Mina olen tihti kuulnud imelikust asjast mida wõidakse omandada „püha Anna“ austamise läbi ja mina usun seda, ning tahaksin ka olla üks tema tulisematest austajatest, aga ma ei tea mitte, kuidas teda tõelikult austada. Olge hääd, ütlege minule, kuidas seda teha.

„Püha Anna“ austamine seisab jelles, et meie teda palume ja appihüüame meile abiks olla, Jumalalt iseäralise armu ja andeksandmise palumisel. See on kõik, mis tarwis on. Oma palwe teenistusele wõid ja weel järgmised asjad juure lihada, millest allpool kirjelatud on. Siin ei ole midagi, mis ja pead tegema; sina wõid wäljawalida mis sinu austamise soowile enam kohane on.

Muidugi, mida enam ja palud ja mida suurem sinu toodud ohwer on, seda juurem on sinu teenistus ja seda juurem eesõigus on sinu palwete kuuldamiseks. Palu tungiwalt usus, „püha Anna“ wäes ja lootes Jumala hääduise pääle alandades ennast kõiges Jumala tahtmise alla.

„1. Palu „püha Annat.“ Jutusta temale kõik oma raskused ja palu teda, et ta oleks wahemehets Jumalalt neid andeid saada, mis sina igatsed. — 2. Korda neidjammu pal-

weid tema (püha Anna) auks üheksa päewa jooksul.

3. Tee ringreisuid „püha Anna“ kuu järele „püha Anna“ aastapähal Brighton puiestiku. Kõi iga päew „püha Anna“ kuu waatamas, ehk nii tihti kui iganes wõimalik.

4. Wõta osa palwe ja teistest harjutustest „püha Anna“ auks igal pühapäewal kell 3.

— 5. Wõta „püha Anna“ jäänuseid (riided, jurnuluud ja n. e.). Wõta „püha Anna“ jäänuste austamine iga hommituse „messi“ järele kell 10 hom kell 3. p. l. — 6. Wõta osa sakramentidest „püha Anna“ auks.

— 7. Too andeid waestele ja kirikule „püha Anna“ auks. — 8. Lase lugeda püha „messi“ „püha Anna“ auks. — 9. Siüita mälestuseküünalakesi „püha Anna“ kuu ees. —

10. Tee mõningaid lihajuretamise katseid, nagu paastumine ja muud, „püha Anna“ auks. — 11. Telli „püha Anna“ ajakirje. Telligad kuulwad palwejelti hulka „püha Anna“ auks ja neil on osa kõige liikmete palwetest. — 12. Püüa „püha Anna“ austamise laialelaotamises tegew olla. Direktor.“

See on sõnasõnaline usutommete täitmise eestkiri katoliiklastele. Selles ei leidu ühtegi korda Kristuse nime nimetamist, ka mitte wahem tähtsamates lausetes, mida meie punktite läbi (.) ülestatandanud ja lausjed kirjutamata jätnud oleme.

Katoliiklast manitsetakse kõite pühade isikute läbi omandama, kelle pääle ta peab panema kõik oma lootuse. Kristust ümbritseb niijugune hulk pühi isikuid, et ilma wahemeheta keegi tema juure ei pääse. Püütakse plaanikindlalt inimesi sellest eemal hoida, kes üffi wõib dudjaks teha ja loodud olemuste poole pöörata neis asjus, mille täitmine ainult Loojal ja Lunastajal wõimalik. Ja sellest kõigest hoolimata nimetab katoliku kirik ennast kristlikuks kirikuks.

Kas ei ole see mitte Kristuse wastane töö Kristuse nimel? Mis nõu annab aga Kristus igale ühele? „Hoi, tulge wee juure kõik, kellel janu on ja kellel ep ole raha; tulge, õfite ja jõoge, et tulge, õfite ilma rahata ja ilma hinnata wiina ja piima. Misparast waete teie raha see eest, mis ep ole leib ja oma were wae- wa see eest, mis teid ei wõi täita? Kuule mind diete ja jõoge head, siis peab teie hing rõdnu tundma kallimast roast. Pöörake oma kõrwad ja tulge minu juure; kuulge, et teie hing wõiks elada.“ „Tulge minu juure kõik, kes teie koor- matud ja waewatud olete ja mina tahan teile hingamise jaata“ Jef. 55, 1—3; Matt. 11, 28.

Keed read on wõetud Ameerikas ilmuwast S. p. Wd. ajakirjast „Kristlik majasõber,“ ja näitawad meile jelgeste misjugune waimline ta-

—

lapind Ameerikas, jellel wabaduse, hariduse ja edu õitjemaal, walitsjeb. Kristus ütles: „Kui nüüd walguš sinu sees pimedus on, kui suur on siis pimedus?“ Matt. 6, 23. Meie ütleme: „Kui „haritud“ protestantlistel maadel, niisuguse ewangeliumiwastase siuga õpetusel poolehoidu leidub ja waba eludigus on, mis siis küll katolitšismi kodumaal, kuhu piibli walguš ei ole weel jõudnud!?

Toimetus.

Batifikani poole.

**Enne kui maailma ajatoo eesriie lan-
geb, on Room jälle minewiku keskaja
wõimu omanik.**

Närmiselt tähelepanemiseväärt on, kuidas, pärast rahutegemist, mitmed riigivalitsused oma jaatkondade ja esitajate läbi, Rooma marsiwad.

Enne jõda oli umbes kaksteistkümmend riiti diplomaatilises läbikäimises Batifikaniga; praegu aga wõtab tema wastu kahelkümne wiil riigi esitajaid. Enne jõda oli Batifan esitatud välisriikides ainult 5 jaadiku ja 2 alamsaadiku läbi; nüüd on nende arw mitmekordsest tõusnud.

Inglismaa, Poolamaa, Holland, Tšecho-Slowakia, Saksamaa, Belgia, Chile, Brasilia ja Bern, on esitatud Batifikanis jaadikute läbi.

Sellekohased ettepanekud tulid paawstile riigivalitsuste poolt, kes neile muidugi jõdamlit „teretulemast“ ütles. Minult Itaalia on weel Europa suurwõimude seas, kellel Batifikanis esitajat ei ole. Itaalia ei ole oma 1870 a. wõetud seisukohta mitte muutnud, kui tema paawstilt riigiwõimu wõttis ja see ennast Batifikani waba-
rõhtlikuks wangiks kuulutas.

Juba ammu waatawad paawsti filmad igat-
susega Põhja Ameerika Ühisriikide poole; kuid jellepääle waatamata ei ole meil poliitilist esitajat Roomas: ainult üks apostlik jaadik on meil siin, kes paawsti esitab. (Literary Digest, 29 okt. 1921).

Ulewel ette toodud read on kattendid nime-
tatud lehest. Lugeses neid lauseid tuli mulle meele kirjakoht: „... ja kõik maailm pani jeda imeks ja käis metsalise järel.“ Ilm. 13, 3.

Maailma jõda on paawsti poliitilise seisukohta täieste muutnud. Katoliklijed maad jäid jõdas wõitjateks.

Saksamaa, kui protestantlik maa, kaotas.

Nüüd peetatse plaanisid, kuidas kõike maailma Rooma wõimu alla jaada.

Suuremalt jaolt on see juba sündinud.

Enne, kui meie jeda mõistame tähelegi panna, käib „kõik maailm metsalise järel.“ Kui iial

aeg on olnud, mil Jumala rahwas peab waltwel olema, siis on see nüüd. Wiimase aegade sünd-
mused jõuawad lõpule. Neile, kes prohwetiku-
lutust mõistawad, on tähtis ja maksew meie Dnnistegija manitjus: „Sest kui linnu pael tuleb tema kõikide peale, kes kõige maa peal ajat on.

Seepärast walwake ja paluge igal ajal, et teid wäärt arwatatse ära põgenema kõige see eest, mis peab sündima ja seisma inimese Boja ees.“ Luk. 21, 35. 36. Sel ajal, kui kõik maailm metsalise järel käib, peakšime meie püüdma kõiki wiimse aja kuulutuse pääle tähelepanelikult teha, mis ainjam päästeabinõu on. Jumal on meile päästeabinõud kätteannud. Kas ei oleks aeg, et igauks ülesärkaks? Isegi usklike seas peaks kõik teijeks jaama. Kõik peakšid jaama tõsijemaks ja igauks peaks palju rohkem töötama oma Dnnistegijale.

Kunni siamaale on Ameerika ennast wäli-
miselt selle mõju alt waba hoidnud; aga see ei kesta enam kaua. Metsalise kaju ülesseadmise püüded on Ameerikas igal pool põnewalt päewa-
korrall. Siis ärkab nii mõnigi weel kui juba hilja on. Püüame jellepärast kõik waltwel olla!

J. T. Boetther.

Keeegi misjonar jutustab: „On väga palju usju- ja jumalateenistuse wiijid, mis waled on, ja ei wõi jellepärast ka kedagi Jumalaga ühen-
dusesse wiia, kuid siiski ei ole ma weel iialgi ühtegi niisuguse walejumalateenistuse poolehoidjat leidnud, kes ei oleks mitte uhke olnud oma wale jumalateenistuse pääle; weel wähem, et ta oleks selle üle häbenenud.

Ainjam usk, mille üle tema poe-
le hoidjad häbenewad, on kristlik usk.“

See otjus on täieste walus aga tõde.

Urmas lugeja! Kas ei kuulu ka sina selle otjuje alla?

Piibli hingamisepäew ja suusõna-õpetuse pühapäew.

(Järg.)

Kirikuijade tunistus pühapäewa üle.

Meie katsujime Wale-Barnabast nii üksikasja-
lijelt läbi, sest et jaadus põhjendam on ülejää-
nud nõndanimetatud kirikuijade tunnistuse tarwis. Kõige sellekohta käiwate kirikuijade tunnistuste üksikasjalijeks uurimijeks waata „Geschichte des Sabbats“ (Hingamise-päewa ajalugu), peat. 16—19, leh. 249—351. Runa aga Clemens

Aleksandrinus ja Origenes kirja apostli Barnabase kirjutatud ütlejad olewat ja see kiri teiste kiriku-
ijade juures lugupidamises seisis, siis peawad
ommeti tema gnostikalit waimlijeks-jeletamine ja
tema eba-piibllilised tormamised wana Testamendi
peale nende juures wastukõla leidnud olema!
Kuna ta edasi tänasel päewal weel Rooma
kirikus Katoliku kirjana maksab ja protestantlised
usuteadlased teda tunnistujena ühe warase
pühapäewa-pühitsemise tarwis ette toowad, siis
peab tema jisu ta nendele „üks kiriklik ajatar-
widus“ olema! Wastuwõetawa tunnistujena, et
ta ülejäänud kirikuisad jelsamal teel edasi on
jammunud, toome meie Dr. F. Liebetruits'i kiituse-
kirjast katkendid ette: „Kõik kirikuisad on jelles
ühelmeleel, et pühapäewa pühitsemine otsetohe
hingamispäewa käsuga ühenduses olewat. Nemad
jeletawad selle käsu kiriku tarwis sidumatuks ja
wõtawad ühe omataolise seisupaiga pühapäewa
kui Kristuse päewa kohta. Kirikuisad ei otjinud
kaugeltki mitte pühapäewa-pühitsemise põhjust
wanatestamentlifest käsust, palju ennem astuwad
nad selle arwamisele nii hoolimata wastu, et nad
sealjuures kristliku päewapühitsemise-kooralduse
jügamaid põhjusalusid üleüldse tähelepanemata

jätawad.“ „Pühapäewa-pühitsemine“, leh. 33. 35.
— Dr. J. W. F. Höfling ütleb: „Kui apostlid
üht käsulist hingamispäewa-ümberpaigutamist
ette oleksid wõtnud, tuida oleks see siis jeletataw,
et ühest niisugusest tähtsast korraldusest ei püha
kiri ega fogu kolme esimese aastajaja kirit midagi
ei tea ja et esimesed kristlased mitte wahest ehk
pühapäewa endi hingamise-päewana, waid hinga-
mise-päewa, pühapäewa kormal edasi on pühit-
senud? Kuski ei näita ega toeta endid kõige
wanemad kiriku-ijadel kus nad Issanda päewast
räägiwad W. T. hingamispäewa käsu kui tema
pühaduse ja pühitsemise põhjuse peale.“ „Püha-
päewade üle“, leh. 21.

Dr. Th. Zahn; „Pühapäewa üsna hinga-
mispäewaks nimetada ei ole ühelegi esimeste wite
aastajaja kristlasele mõttesse tulnud Üht katset
jelle wastu pattus juba sabbati-nime alalhoidmine
laupäewa tarwis.“ „Pühapäewa ajalugu“, leh. 27.

Dr. D. Böckler: „Isseloom kui ühe rõõmupäewa
oma nõudis paastumist ja palwetamist püsti
seistes. Pühapäewa rahu mõte, nagu meie seda
mõistame, ei ole wanaaja koguduses mitte läbi-
wiimisele tulnud.“ „Käsitaramat“ II, 337.

(Järgneb.)

Noorsoo osakond.

.. Ma kirjutan teile, noored. .

Ed. Mägi.

Mõnda kirjutas kord apostel Johannes (1 Joh. 2, 13) kes ise noorelt oli Issandale ennast ära annud ja tagasiwaate wanadel päewadel tegi ning selle üle rõõmustas, sest ta teadis kui palju ta sellega wõitnud oli. Apostel Johannes oli üks noorematest Jeesuse järelkäijatest. Ta oli Jeesuse armastatud jünger. Ta oli see apostel, kellele Issand pärast oma taewaminekut ilmutuse andis, mis kõige rahwale kasuks peab tulema ja mis Jumala teesid ning ette nägewust kõikide aastasadade üle, Kristuse araminemisest peale kuni teistkorda ta tagasitulekuni ja sealt weel edasi — uue maani, teada annab. Apostel Johannes oli üks hoolsamatest Jee- use järelkäijatest. Ta wiibis oma õpetajale alati kõige ligemal. Ta joowis kõik oma õpetaja sõnad jügamaste enese südamesse wajutada. Ja ta tegi ka seda. Just selle pärast oligi ta Jeesuse armastatud jünger. Ta puhastas enese waimlikku inimest iga päew hoollega ja sellepärast wõisgi ta pärastpoole nii häid õpetusi anda. Ka meie tahame temast õp- wida ja tema eeskuju järele teha.

Ma kirjutan teile, noored mehed, sest „... teie olete tige- da ära wõitnud ...“ Need sõnad olid nendele noortele kirjutatud, kes olid wõitjad noored. Need noored oliwad jeda ära wõitnud, „mis maailmas on, lihahimu, silma himu ja elu kõrkus ...“ Need noored oliwad ennem ... „kui muudgi paganad käinud oma tühja meele sees; kes omas meeles pimedaks saanud, ja on kaugel Jumala elust ära, rumaluse pärast, mis nende sees on, nende südame kõwa- duse pärast,“ kuid nüüd oliwad nad nende as- jade üle wõitjad. Need oliwad noored, kes kõik läbi katjusiwad Jumala Waimu juhatusel ja ainult seda omandasiwad, mis hea oli. Nende siht oli wõit, — wõit patu üle. Aga nad olid selle üle wõitu saanud Jumala abi ja nende wanema eeskjuhi apostel Johannese kirjade uurimise läbi. Nad teadsiwad, et neile kirjutaja Jumala Waimust juhutatud mees on. Nad teadsiwad et kõik „mis iial enne on kirjutatud, see on meie õpetuseks enne kirjutatud, et meil kannatuse ja kirja rõõmustamise läbi peab lootus olema.“ Nad teadsiwad, et see „... juhatab meid, et meie peame ära salgama jumalakartmata elu, ja ilmalikud himud, ja peame mõistlikult ja dieti ja jumalakartlikult elama sessinatjes ma- ilma, ja ootama õnnist lootust, ja suure Ju-

mala, ja meie Õnnistegija Jeesuse Kristuse auuilmumist." Nad walmistasiwad end hoolega selle auulise päewa tarwis ette ja just sellepärast wõis apostel Johannes neile kirjutada „teie olete tige- geda ära wõitnud.“

Täna kirjutatakse ka palju, wäga palju noor- tele. Küsimine aga, kes kirjutawad ja mida kirju- tatakse? Kas nende kirjade läbi wõib ka tagedat ära wõita? Kas kõik need kirjad wõi raamatud ka auulist lootust Isjanda tulemise sisse kaswa- tawad? Wähe küll! Pea aegu sugugi mitte! Kirjastajad seltsid ei mõista enestele ega oma kirjutustele enam nimesid anda, sest et neid liig palju on. Kuid aga kirjutatakse ja lastakse raa- mat teise järele trükki, mille hulgaft beldatakse pal- jud noorsoo waimliku inimese kaswatamiseks olla — kuna nad täieste nende juretamiseks on! Nende arwustamiseks pole koht küll mitte siin, kuid ühte pean siiski ütleva, et sarnast kirjan- dust lugedes, kus ainult „kohwimajadest“, „ilu- jatest naestest“ ja paljudest muist kõditajatest lausetest raamat koos seisab, mida siin nimetada sugugi kohane ei ole, noorsugu ühtegi kasu oma waimule ei saa, waid ennast täieste ära mürgi- tab ja kõlbmata wiisid juure õpib ning neist ärawõidetud saab. Wäga kohane on seepärast apostel Pauluse ütlesed siia juure: „Katsuge kõik läbi; pidage kinni, mis hea on. Hoidke kõige see eest, mis näitab kuri olewat.“ Iga noor hing, ka wana, katsugu hoolega läbi mida ta loeb, kes kirjutab. Kui kirjandusel juba näeb kuri wari olema, on tema koht kohe tules ja ei mitte meelte segamiseks. Wanemad, ärge mu- retsege lastele kõlbmata kirjandust. Suur was- tutus on meie peal. Argem mitte jeda unusta- gem. Tänapäew, kus usulised tunded, mis ainus abinõu on paremuje poole wiimiseks, maha kis- takse, kus jeda kui siindmata asja kolitambriise heidetakse ja mingisuguseid arwamisi selle asemele tuakse, mis aga endise kohta sugugi praegu ei taida, ega ka tulewikus teha ei saagi, on noor- jugu kõigeenam hädaohule wälja pandud. Kõige enam, kui millaski enne on langemist müüd noorsoo, ka kõige rahwa hulgas leida. Miks on see nii? „Sest mu rahwas on kahe wõrra kurja teinud; mind, eluwee hallika on nemad maha jätnud, et nemad enestele kaewusid ka- wawad, kaewusid, mis katkised, mis wett ei pea.“ Jer. 2, 13. Otse nii, kui kaew, mis oma sees wett ei pea, mis janunejat ainult petab, kui see teda tarwitada soowib, nõnda on sarnane kir- jandus, mis pole tõega, s. o. Jumala sõnaga kokkukõlas. Just sellepärast on langemine täna- päew suur, et Jehoowa, eluwee hallik on maha jätetud. Kõige kirjutab siia juure apostel Johan- nes Kristuse sõnu: „Aga püha wiimjel päewal, mis suur oli, seisis Jeesus, ja hüüdis ja ütles:

Kui kellelgi janu on, see tulgu minu juure ja joogu. Kes minu sisse usub, nõnda kui kiri üt- leb, selle ihust peawad elawa wee jões jooksuma.“ Joh. 7, 37. 38.

Ma soowiks meie aegsele noorsoole waljuste neid Kristuse sõnu hüüda! Ma soowiks et noor- sugu mõistaks neid sõnu! Ma soowiks et noor- sugu ei otsiks enesele rahu waimu edenemist kõlbmatadest kirjatõdest, waid eluwee hallikast, s. o. Jumala sõna seest. Tänapäew koondatakse noori mitmesuguste lipukirjade alla, kuid taga- järjed sellest, mis ainult head tõutawad, kus on need? Meid ei olegi! Mikspärast? „Sest ilma minuta ei wõi teie ühtegi teha.“ ütles Kristus. Oma teaduse peale rajades on neid asutatud, aga nad on kui maja mis liiwa peale ehitatud on. Ehitage kalju peale, ehitage Kristuse peale, ehi- tage piibli alusele, siis on edu, ainult siis! „Kui keegi teie juure tuleb, ja ei too jeda õpe- tust, jeda ärge wõtke oma majasse, ja ärge ütlege tema wastu: Tere.“ 2 Joh. 10. Kui meile tõu- tatakse paremust ilma piiblita, siis on see pettus. Millaski pole jeda endistel aegadel teha funde- tud, ega juudeta ka siis praegu. Piibel, Ju- mala sõna aga juhatab selleks, „et inimene saaks tunda tarkust ja õpetust, je mõistaks mõistuse sõnu, ja wõtaks õpetust, oma asju targaste ajada, ja õppida õigust ja mis kohus on, ja õigid wiisid; et ta annaks rumalatele õidu, noorte le hea meele ja mõtte.“ 2 p. sõn. 1, 2 — 4.

Johannes kirjutas et noored on tige- da ära wõitnud. . . . Milllega? Harilikult on noored mehed walmis jõudu katsuma ja wõitu enesele nuretsema, kui nad kellegiga wastolus on, mõ- nesuguse sõjariista läbi. Milllega oliwad aga need noored wõitnud, kellele Johannes kirjutas? „ . . . meie ei sõdi mitte liha wiisi järele; sest meie wõitlemise sõjariistad ei ole mitte lihalikud, waid wägewad Jumala läbi kantsiid ararikkuma. Ja meie rikume ära mõtlemissed ja kõik kõrguse, mis ennast suureks tõstab Jumala tundmise wastu, ja wõtame kõik mõtted wangi Kristuse sõnakuulmise alla,“ „sest Jumala sõna on elaw ja wägew ja terawam, kui ükski kaheterane mõrk, ja tungib läbi, jenni kui ta lõhub hinge ja waimu, ka liikmete sooned ja üdi, ja on mõtete ja südame nõunde äramõistja.“ Need oliwad nende noorte sõjariistad ja nendega wõitstiwad nad. Edasi ütles Johannes Ilmutuse raamatus 3, 21, wõitjate kohta tõutust, mida Kristus talle annud on: „Kes wõidab, sellele tahan ma anda enese aujärje peal istuda, nõnda kui minagi olen wõit- nud, ja istunud oma Isjaga tema aujärje peal.“

Ma kirjutun teile noored õed-wenemad, sõbrad, kas teie ka olete tige- da ära wõit- nud? . . .

„Ask jätke laste südame- kasuks, teil muidu kuritege- mus saab kasuks!”

H. Kristan.

Neid palju ütlemaid jõnu lugemin ma ühe pildi allkirjana, mis ühe elatanud Berliini uulit-
jale väljapandud on. Pilt kujutab üht palu-
wat tütarlast, päikese kiirtest valgustatuna, kelle
pilk päikese poole juhitud on. Misjuguine imes-
tustäratav kujutus ja tõsine manitus ühes Ju-
malast võõrdumise kasvavas ajajärgus!

Inimsoo suur waenlane, saatan, on oma
hoolduse jelleks tarwitand, et kõikide korralduste
ja õnnistuste alust ära lõhkuda. Praeguse aja
kristusewastase waim on tuutawalt oma jõu ja
hoole kõikide jumalikkude korralduste vastu juh-
tinud. Igatsetafse wabadust, jumaliku korral-
duse alt wabanemist ja ei teata mitte, et selle
korralduse mahataallamine tõsise wabaduse ära
rööwib. Wabadus! Misjuguine ilus sõna, aga
misjuguine pahastetarwitatud sõna! Et inimsoo
hukatuseks wabadust pahaste tarwitada võib,
jaab igati, kel awatud silmad ja kõrwad on,
jellest selgeste aru. Wabaduse auusamba all
määratseb üleannetus ja tallitsematus. Seadus-
likult fergendatud abielust wabanemine, häbitu
ja awalik nõuda nimetud „wabaarmastuse ja
— abielu põhjuste wastuwõtmise, ifka järjest
kaswaw metiikute abielude arw, priiskamine,
mängukurat, ismalikud himud, toorus j. n. e.
— need kõik on ajamärgid, mis kuristikkü lan-
gemist tunda lasjewad. 2 Tim. 3, 1 — 5.

Ei jae ta praegune noorsugu jellest kristuse-
wastaseft waimust puutumata. Just määratu
juurelt on see waim wiimastel aastatel mõjunud.
Noorsoo täielik mõteteilm on sarnasel seisukohal,
et nemad koleduste juures midagi järeloomtelikkü
enam ei leiagi. Kõikides kombelistes arusaamis-
tes walitseb ainult piirita segadus. Noorsugu
on ennast pühendanud ühele häbenemata, õrna-
tundmuseta enamiste juba lapskingadest peale
alatud jumalakartmata seisukohale, keda waadel-
des sügawa haledusega kurbtust tundma peab.
Nüüd on sarnane noorsugu, kes lapseliku sõna-
kuulmisele, wiijaka korra alla alandamisele, õrna
auutundmusesele, oma wanemate ja hoollitsejate ees,
wõõraks on jaanud. Üleüldiselt võib ainult
ühest hulgast rääkida, kes alatu, kole, tallitsematta,
moraalsujeta, waledest läbi ja läbi joomastanud
on, ja kelle juures mingi asi enam püha, tähe-
lepanuwäärt ja aunkartustärataw ei ole. See
segadus on usulise hoollitsemata-
tuse tagajärg. Sellepärast on wäga tar-

wiline, selle häda sügawust äratunda ja wiletjuse
juuri paljastada.

Kus hingab noorsugu peale selle veel ilm-
likku õhtu sisse? Wanematemajas! Wanemate-
maja, kohane lapskaswatuje ajupaik, tema ole-
masoleku põhialus, kus ta oma nime jaab, oma
fõne, oma kodupaiga, kus kõik põhioptused ar-
mastuise, truuduse, kohustuste ja õiguste üle
õpitud saawad, ei ehitata enam Jumala mehe
Jõuna sõnadega: „Mina ja minu pere, meie ta-
hame Jehowat teenida.” Jõf. 24, 15. Wane-
matemaja ei ole mitte enam Jeesuse omandus,
Jeesus pole mitte enam ainus juhataja, kelle
hooleks kõikide eluküsimuste otjüstamine jäetud
peaks olema. Tõsine sõber ja temaga ühes ta
elawaks tegew sõna on wälja tõugatud ja selle
asemele on waenlane sisseastunud, kes wanemate-
maja mürgitatud õhuga täidab. — See, mis
lapsel eht noorelemehel wanemate majas osaks
saanud või puudunud on, see kõik on tema elu-
mises ja olemises pärastpoole õnnistuseks eht
puuduseks. Noorusaeg on elukewade, millal
wäljakandmine otjüstatud jaab, millal wäärtust
kaswatatafse, mis pärast jõna ja elu läbi end
awaldab.

Alga ta foolis hingawad lapsed ilma õhtu
sisse. Seal delbafse, et piibel pole mitte Jumala
sõna, waid samajuguine wäljamõeldud kirjandus,
kui Goethe eht Schilleri kirjatiõd on. Sarnase
moodja usuteadusega ja mõjuga on lapsed was-
tupaneku wõimaluseta hädaohule wäljapandud.

Wanemad, õpetajad, kaswatajad, umbrohu-
jeeme tärkab lõpsakalt mõjudes teie ümber ülesse!
Pimeduseriigi alused on pandud: nad ajuwad
teie laste südames!

Seepärast on tarwilik, jellele igakülgsele hu-
katusele tõffeid ette teha, et wanematemaja, kas-
tesüdameid kristusewastase waimu sissetungimise
eest kaitsta. Kuidas jünnib see? Rajage end
kristuse kalju peale ja lassem oma elu kõikumata
alus Jumala sõna olla! Kaswatage oma laste
sisse tõsist usku, et nad pahast, neid ümbritse-
wast, maailmast mitte kaafakistud ei saa, waid
aga seisma jääsiwad. Olgu teie palwe oma
lastel pärast kuninga Daaweti palwe sarnane,
kes oma poja eest palus, nii kui meie 1 Kja
raam. 29. 19. loeme: „Ja anna mu pojale Sa-
lomonile üks heakohtlane süda, et ta peab sinu
käskusid, su tunnistusi ja su seadmisi, ja et ta
seda kõik teeb. . . .” Eüis wõite teie rõõmuga
oma laste peale waadata.

„Wäikesed rebased.”

G. J. Eifemaun.

Wäikesed rebased on need, kes wiinamäge ära
rifuwad. Nõnda ütles tark Salomon. Nendest

sõnadest võib palju leida. Ka meie tahame kat-
suda, midagi tegelikult neist kätte saada.

Mõte, mis Lutsiveris tekkis, ei olnud alg-
ses mitte jee, et Jumala valitsust ümberlükata.
Oh ei, temal oli alguses eneses aimult uhke-
tunne; siis hakkas ta Kristust kaetsema, ja wi-
imaks avaldas ta jeda paha mõtet tegelikult.
Kui tema Ewa juure tuli, ei eitanud ta mitte
kohe Jumala käsku, mis keelas esimehele inimese-
paarile hea ja kurjatundmise puust süüa, vaid
tema tarvitas väikest lauaret „kas see on“, mis
nendes kahtlust äratas.

Tema ei käskinud kohe Paabeli torni ehitada,
vaid ta istutas nendesse enne torniehituse mõtte.
Iga teliskivi, olgu kui väike ta olla võis, ai-
tas kaasa, tema mõtte teostamiseks. Keelte se-
gamine aga oli torniehituse tagajärg.

Kiideonil ei olnud aimduiski tagajärgedest
kui tema kullase „käiksa kuuekse“ oma võidu
mälestuseks tegi.

Saulile ei tulnud mõttesegi, et tema sõna-
kuulmattuse pärast, Jumal temale enam oma
õnnistust ei annud. Jumal käskis Sauli, kõi-
Amalekid mõõgaga maha lüüa, sest et Amalekid
olid Jumala vastu patustanud, kuid Saul jättis
tuninga elusse. Jumal käskis ka kõi loomad
ärarahvitada, aga Saul lubas rahvale, paremad
elusse jätta ja kaasa võtta.

Kui esimesed kirikuisad „ainult natukene“ Ju-
mala käsust kõrvaldasid ja oma mõtteteaduse jelle
asemele seadsid, ei aimanud keegi küll neist, kui
palju pahesid jee pärast sünnitas. Kuidas pä-
rastpoole paavstliku valitsuse sisseseadmine need-
mist, tagakiusamist, inkviisitsiooni ja tuleriida
Jeesuse tunnistajate päale enesega kaasa tõi ja
miljonid tõsiseid kristlasi surmale juigutas.

Keegi noormees, keda poomise kaagile hukka-
miseks oli viidud, hüüdis: „Oh ema, see on
sinu süüd, et ma kaagil jurema pean. Olesite,
teie wanemad, mind siis karistanud, kui ma need
naerid koju töin, heldes, et neid leidsin. See
„väikene tegu“ juhatas mind suuremate juure!“

Mõni, kes luku- ja riitvide taga istub, võib
oma sünnajõudmise põhjust „klaasikese wiina“
peale tagasi juhtida, mida temale ta sõprade
poolt pakutud jai, kus juures heldi: „See klaa-
sikese täis ei tee ju midagi kurja.“ Aga see
tegu ei jäänud klaasikese juure mitte seisma; jee
„väikene tegu“ kordus uueste, suuremaks saades.
Väikesed rebased rikuvad wiinamäg ära.

Kas ka jee ei ole meile tähtis ja maksew?
Meie ei warasta ega löö ka kedagi mitte jurnuks,
aga „üks ainus sõna“, mis mõnikord asjata
välja heldud jaab, ehk mõni ilujäreilmõtlemata
tegu teeb jagedaste väga palju paha. Jeesus
ütleb: „Kes kõigewähemas ustaw on, jee on ka
juures ustaw; ja kes kõige vähemas ülekohtune

on, jee on ka juures ülekohtune.“ Seepärast
pangem nüüd rohkem väikeleid asju tähele, siis
jaawad ka alati juured korras olema. Mõtelge
jelle peale et iga täisolemus (Substantš) raku-
kestest (Molekül) koos seisab. Mõnda peab ka
meie iseloom väikestest heategudest koos seisma.
Weel ütleb Jeesus: „Aga mina ütlen teile, et
inimesed peawad aru tegema kohtu päewal...“
ja Salomon tõendab: „Sest Jumal võib kõi,
mis tehtud, kohtu ette, ja kõi, mis salaja, olgu
jee hea ehk kuri.“ Andkem siis aru, — enese
õnnistuseks!

Aidake Wenemaa nälja- hädalisi!

Euroopa osakonna nõukogu koostistuntijel
juuli kuul 1921 Skodsburgis, jaime meie esimesed
otsekohesed kindlad teated Wenemaa näljahäda
kohta Lõunawenemaa unioni eestseisja wend
Danil Jsaak'i läbi, kellel oli korda läinud ühes
oma naisega Väti kaudu välja sõita Wolga
äärsest näljapiirkonnast, Wenemaalt.

Seal walitsewa juure nälja üle teateid saa-
des, mis meie õde-wendade seas walitseb, asuta-
jime kohe jellekohased korraldusnõukogud, kelle
ülesandeks oleks abiandmist korraldada ja teesid
leida, kuidas kõige kiiremalt ja kindlamal teel toi-
duaineid Wenemaale saata. Pea selle järele saa-
deti mitmed suuremad saadetused kuuwatatud leiba
Kootsist Wenemaale, mis ka kõi korralikult
Moskwa jõudsid.

Sealt saadeti leib, weiksematesse osadesse
pakitult, nendele kogudustele, kus näljahäda kõige-
suurem oli.

Sel ajal olid wennad Moskwas enestekeskel
ühe abiandmise komitee organiseerinud, mille
esimeheks wend N. Lwoff waliti ja mis ka Wene
walitsuse poolt kinnitati.

Sealt õde-wennad jaatsid meile siis südant-
liigutawa palwe ja üleskutse, neile abi saata;
sest nende eneste jõud ei ulatanud osaltki puudust-
kannatajate õde-wendade häda waigistada.

Sellest ajast peale oleme sealt juhtivatest
wendadest palju kirjalikke teateid saanud, milles
meile sealsel näljahäda seisukorda kummi peensusteni
teada anti, kuidas seal korduwa lõituseäparduse
ja wälise kui ka koduse järeldusel näljahäda
maad wõtnud. Kirjeldamata nälja juure, mis
lugemata ohwrid on nõudnud, jeltisid ka wi-
imaks weel kõi sugu kattutaolised haigusjed, mis
rahwast hulgana maha niidawad.

Wend N. Wojtkewicz, abiande komitee asja-
ajaja ja meie korralduse kirjatöimetaja, kirjutab:
Kui mõnigi meie armsatest õde-wendadest

on nälga surmud. Kuidas võib ka leib, mis jahvatatud kasekoorte segust, sammaldeft ja muust sellefarnafest koos seisab, nõrgestatud tehale jõudu anda. Niiuguste toitlusolude juures kaob wiimanegi jõud. Siis ilmub üks isefugune weetõbi, mille järeldufel kõik teha ülespaistetak ja sellele järgneb peagi surm.

Nälja koletis, mis Wolga ääres ja Siberis nii palju ohvrid nõuab, ei jäta ka teisi Wene-maa osasid puutumata."

Wend H. J. Löhfaef, meie korralduse efi-mees Wenemaal, kirjutab oma wiimases kirjas:

"Häda on siin nii suur, et wiivitus selles asjas paljude elu kaalu peale paneb. Meie ai-tame kui palju jõuame, aga häda tõuseb kaugeft üle meie jõu. Terwita kõiki wendi ja täna iga-ühte, kes selles töös on kaasa aitanud ja ütle neile, et iga jõna, mida nemad rääkinud ja iga tamm, mis selleks tehtud, et näljastele andeid forjata, pisaraid kuuwatab ja ühe hinge surmast peastab, ja külma kannataajat sojendab. Täname ette kõiki annetajaid."

Rahvuswahelise Wenemaal abiandmise ko-mitee esimees, Dr. Friedhof Ransen, teatab Genfis jaanuari kuul s. a. koosolewast komitee nõu-kogule pärast oma pikemat riugreise Wenemaal, muu seas: Hirmus näljahäda Wenemaal laieneb järjekindlast ja waldab praegu juba maaala kus elab üle 30 miljoni elaniku. 19 miljoni inimest nende seas ähwardab surm, kuna 15 mil-joni nende seas kindlaste peastmatalt surmale ohwriks langewad. Kõiki neid oleks wõidud peasta, kui oleks kuulnud minu üleskutset Sep-tembri kuul minewal aastal.

Kui aga nüüd need, kellel weel saab abi anda, mitte ei pea niisamuti hukka saama, siis peab walitus wiibimata käed külge panema ja ei tohi ühtegi päewa wiivitada.

Toiduainete jaadetused, seletab Ransen, jõud-sid terwetena enda sihtkohtadesse ja ainsamaks takistuseks, annete määratud kohtadesse saatmi-jeks, olla wiletjad weokorralduse olud Wenemaal.

Raudteede korraldamised ja parandamised olla kohati praegu täieste wõimata sellepärast, et rah-was näljahäda pärast ei jää ta töötada; isegi abiannete kohtadesse andeid wastu wõtma tulla, olla mitmel üle jõu.

Ka ei wõi paljud muud toitu süüa; kui terawilja toitusid. Nendel ja rahalistel põhjus-tel soowitab Ransen, ainult terawilja toiduaineid saata.

Meie oleme juba ettevalmistusi teinud, et Saratowis, Wolga ääres, wõiks tarwitataw hull terawilja käepärast olla, et umbes 5000 inimesele poole aasta jaoks eluwõimalust muretseada, kunni loodetawaste tänapäewase uue lõikuse läbi seisukord paraneks.

Wend Benjamin Schmidt on seal toha peal abijagamise korraldajaks ja meie koguduste hu-wide kaitsejaks. Wend K. Sutta Riiaft, reisib ka weebruari kuul lõpul Moskwasse, et seal ühes teiste wendadega abiandmist korraldada.

Wend E. S. Christjan, kes on meie korralduse esitaja Euroopas, mõtleb ka weebruari kuul lõpul Wenemaal sõita, et tarwilsi ettemõtteid, seaduslikel teel korraldada ja sellekohaseid tingi-misi teha walituswõimudega.

Korjandus, mis Ameerikas, 5. novembril minewal aastal, eelnimetatud otstarbeks tehti, andis meile wõimaluse abiandmisega algust teha, kus häda kõige ähwardawam oli.

Tähelepannes Wenemaal äärmiselt ähwar-dawat näljahäda, mis weel pikemat aega tegut-semisewõimulist abi tarwitab, on pea (general) konferentsi Euroopa osakonna nõuokogu omal wiimasel koosistumisel Haag'is, 23 mal jaan. 1922 otsustanud,

hingamise päewal 11 märtsil

korraldada kõigis Euroopa piinal asuwates S. p. Adw. kogudustes üht üleiildist korjandust nälja-hädaliste õde wendade heaks Wenemaal, sellega wõimalust andes igale liikmele oma jõudu mõõda kaasa aidata.

Seal juures palutakse aga ka weel edasiteft-wat abiandmist selleks, et sealäbi abiandmisetöö wõiks katkestamatalt edasi tehta.

Oh et Jumal meie kõikide südamed osawõt-likuks teeks, enda õde-wendade hädahüüdu tähele panema, meelespidades Kristuse jõnu (Matt. 25, 34—40), mida nemad enda üleskutsetes meile meelega tuletawad.

General konferentsi Euroopa
osakonna nõuokogu.

Stodsburgis, 16. webruaril 1922.

Ilmub üks kord kuus.

ükkütu nr. hind 10 Mk.

Wäljaandja: 1895 a. asutat. 7. p. Adw. Eesti Liit.
Tallinnas
Tellimised kui ka rahasaadetused Martha Kaba'le
Suur Kompasna t. nr. 11/13, kr. 8, Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: M. Bärengrub,
Posti t. 48, kort. 5, Narwas, kuhu kaastööd
tulewad saata.

H. Saakmann'i trükk, Tartus.